

LAVINY V ČESKU 1. DÍL

SVĚDECTVÍ PŘEŽIVŠÍCH A ZÁCHRANÁŘŮ

ALENA ZÁRYBNICKÁ
PAVEL CINGR
ROBERT DLOUHÝ
VALERIÁN SPUSTA

nastole

Laviny v Česku 1

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihynastole.cz
www.albatrosmedia.cz

Alena Zárybnická, Pavel Cingr, Robert Dlouhý, Valerián Spusta

Laviny v Česku 1 – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

ALENA ZÁRYBNICKÁ / PAVEL CINGR
ROBERT DLOUHÝ / VALERIÁN SPUSTA

LAVINY

V ČESKU 1. DÍL

SVĚDECTVÍ PŘEŽIVŠÍCH A ZÁCHRANÁŘŮ

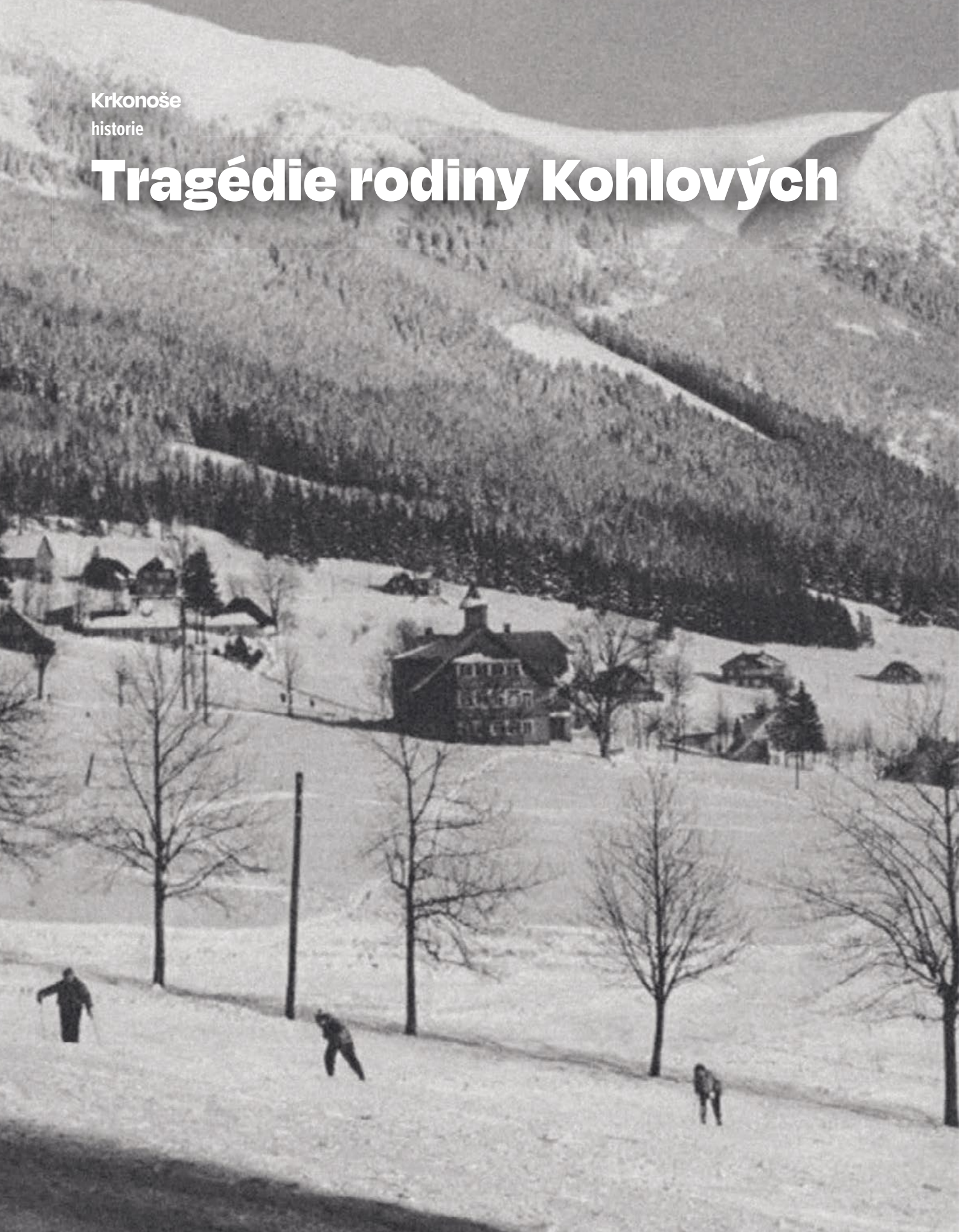

Hory...

... jsou nádherné i drsné, štědře dávají, krutě berou...
Čím víc víme, tím větší šanci máme pochopit. A čím
náročnější jsou cesty, tím silnější jsme, když se
vracíme. Je jedno, jestli ukusujeme výškové metry
na zasněžených pláních nebo máme životní trable.

Krkonoše
historie

Tragédie rodiny Kohlových

Lavinové prokletí rodiny Kohlových ze Špindlerova Mlýna

29. listopadu roku 1773 se stala první ze série tragických lavinových neštěstí rodiny Kohlových ze Špindlerova Mlýna. Hajného Phillippa Kohla a jeho dva společníky zasypala lavina u Hrazeného potoka. Přežil jen Christoph Buchenberger, který držel na dlouhém vodítku psa. Ten zasypán nebyl a mohl tak svému pánovi odhrabat sníh od hlavy, čímž ho zachránil. Philipp a jeho kolega lesník byli nalezeni 7 metrů pod sněhem.

Lavinu nepřežil v roce 1837 Phillippův syn Ignaz Kohl. Jen o pár set metrů dál v údolí Svatého Petra sjela lavina z Kozích hřbetů a zasypala Ignaze v Tetřevím žlabu. Jeho syna, který šel s ním, lavina odmrštila mimo hlavní proud a to ho zachránilo. Ale ani tato generace nebyla ušetřena tragédie. Na den přesně od prvního neštěstí po dalších 82 letech nepřežil lavinu v Bílém Labi Ignazův druhý syn Wenzel. Vracel se z Karpacze a cestou ho zasypala lavina, která spadla do údolí Bílého Labe. Jeho tělo našli až na jaře. Po dalších 19 letech, znovu 29. listopadu, se ze Slezska vracel Wenzelův syn Eduard Kohl. Vzpomínal na svého otce a šel přes Kozí hřbety. Lavina ho smetla na druhou stranu – do Hrazeného potoka a zahynul tak na téměř stejném místě, jako jeho pradědeček Philipp přesně před 102 lety. Jeho tělo našli až v červnu příštího roku.

Tomáš Kverka

Bývalý závodní lyžař, provozuje sáňkařskou dráhu, žije ve Špindlerově Mlýně v domě, který postavila rodina Kohlových.

Teprve před šesti lety jsem si to spojil. „Naši“ Kohlovi jsou ti, jejichž předci zahynuli v lavinách.

TVOJE RODINA JE PŮVODEM Z PRAHY. JAK SES DOSTAL DO KRKONOŠ – DO SVATÉHO PETRA?

Můj táta to tu měl rád, jezdil sem odmala už se svými rodiči a věděl, že se jednou chce do Krkonoš přestěhovat. A tenhle poslední kout Svatého Petra se mu moc líbil. Kamarádil se s místními, občas dělal vlekaře na Stohu. Jako kluk jsem závodně lyžoval. Do mých dvou let jsme bydleli na Johance, pak asi do deseti na Okružní a táta pořád hledal, co by tady koupil. Až se dozvěděl, že bude na prodej chalupa pana Antala, lesáka, který přes zimu dělal vlekaře na Krakonoši.

VĚDĚL JSI, CO JE TO CHALUPU? ŽE TU BYDLELI KOHLOVI?

Ne, vůbec. Dozvěděl jsem se to vlastně nedávno. Už dřív jsme pátrali po původních majitelích, ale marně. A pak se tu najednou ve dveřích zjevil chlápek a říkal, že je Bruno Kohl a že tu vyrůstal. Pro tátu to byl šok – lekl se, že by mohl přijít o barák.

TO CHÁPU...

On říkal, ne, nebojte se, já se sem rád vracím, ale nechci tady žít. Jednou za čas se rád zastavím a těší mě, že ten barák vypadá líp, než když jsem tu byl naposledy. Pár hodin si tu povídali. To bylo někdy v roce 2013. Pak tu byli ještě jednou. A vždycky si vyšli na Stoh a fotili si louku a barák z druhé strany.

A OD TÉ DOBY JSTE V KONTAKTU?

Teď se dlouho neozvali. Díky předchozím setkáním máme staré fotky a známe jejich příběhy. Chalupu stavěl někdy kolem roku 1903 Josef, tedy dědeček Bruna, který sem jezdí. Před tím tu stávalo menší stavení. Tehdy vznikly podle stejných plánů chalupy dvě, obě měly č. p. 75 – ta naše a ještě jedna stejná v Horním Maršově. Tam se z ní stal přestavbami penzion, který zchátral a museli ho zbourat. I náš barák byl na zbourání, rekonstruovali jsme ho od základů. V půlce se kdysi bydlelo a ve druhé půlce bývala

konírna. Teprve přes šesti lety jsem si spojil, že „naši“ Kohlovi jsou ti, jejichž předci zahynuli v lavinách.

ZAČAL JSI PAK PÁTRAT VÍC?

Do dneška nemám jednoznačný důkaz, že to tak je, byť je jen minimální pravděpodobnost, že by tu vedle sebe žily dvě rodiny Kohlových. Snažil jsem se kontaktovat znovu Bruna a už jsem nedostal odpověď. Tohle je poslední barák tady ve Svatáku a nikdy tady za námi žádný jiný nebyl. Vlastně to nemohlo být jinak, ale chtěl bych si být jistý, že jsou to titíž Kohlové. Bruno mi vyprávěl, jak v roce 1945 odcházeli jen s kabelkou, jak jeho příbuzné popravili na Věřině cestě... Snažím se ho kontaktovat, zatím neodpovídá.

Nejstarší je Wenzel Erlebach, spolu s ním jsou na fotce z roku 1943 Erwin, Eugen, Bruno, Ida, Josef, Amalia a Wallburga Kohlovi.

Kohlovi při senoseči, v pozadí jejich chalupa a Železná hora spolu s Kozími hřbety.

SNAD JEŠTĚ ŽIJE...

Už v tom roce 2013 to byl starší muž... Mrzí mě, že jsme poskládali jen střípky. Chtěl bych znát detaily!

BUDU RÁDA, KDYŽ MI DÁŠ VĚDĚT, POKUD SE DOZVÍŠ NĚCO DALŠÍHO. TŘEBA TO STIHNEME JEŠTĚ PŘED UZÁVĚRKOU RUKOPISU. DÍKY!

Chalupa, kterou v roce 1903 postavili Kohlovi ve Svatém Petru.

Legendární fotografie. Ida Kohlová snášejíci seno po Bucharově cestě z Kozích hřbetů. Balíky sena vážily pro ženy 50 kg a pro muže 75 kg.

Bruno Kohl s manželkou v bavorských Alpách.

Fotografie pořízená při natáčení seriálu *Dlouhá bílá stopa* režiséra Petra Tučka v 80. letech 20. století.

První lavinové neštěstí

První lavinové neštěstí popsal římský historik Livius. Při přechodu Malého Svatobernardského průsmyku spadla v roce 218 př. n. l. lavina, která zasypala družinu kartaginského vojevůdce Hannibala. Zahynulo mnoho jeho vojáků i slonů. Livius tehdy ještě nepoužíval slovo lavina, ale psal o „sněhovém závalu“. Slovo „lavina“ se poprvé objevilo v encyklopedii španělského biskupa Isidora v 6. století našeho letopočtu. Původ slova je v latině, kde výrazy pro klouzání a nestabilitu mají vesměs slovní kmen „labi“, odtud labilita, labilní. V původním nezměněném znění se dodnes vyskytuje v rétorománštině. Ve slovanských a germánských jazycích došlo podobně jako u jiných výrazů k přesmyknutí písmene „B“ na „V“. Románské jazyky jako italština, španělština, francouzština, ale také angličtina používají „avalanga“ nebo „avalanche“.

První lavinová nehoda v Krkonoších

První hodnověrná písemná zpráva o lavině v Krkonoších je z 15. února 1655. Ve Sklenářovicích nedaleko Svobody nad Úpou směrem na Rýchory strhla dvě chalupy, které stály pod strmými skalními stěnami. Zahynulo 8 lidí, 7 dalších zasypaných bylo zachráněno. Podle starých kronik a knih bylo od roku 1655 do poloviny 20. století zdokumentováno 33 katastrofálních lavinových sesuvů. Zřítilo se bezpochyby více lavin, ale protože nezpůsobily žádné větší škody, nebyly zaznamenány. V součtu za 300 let zasypaly laviny v Krkonoších 92 lidí, 67 z nich zahynulo, 25 bylo zachráněno.

Lavinoví psi jsou ve službách HS od 60. let 20. století. Foceno ve Velké Kotelní jámě.

Krkonošská lavinová nej...

Laviny v Krkonoších padají od konce třetihor, tedy asi 2,4 milionů let.
Na české straně je 54 a na polské 51 lavinových drah.
První písemná zpráva o lavině v Krkonoších je z 15. února 1655 ze Sklenářovic.
Za zimní sezonu spadne v celých Krkonoších kolem 50 lavin, s ubývajícím množstvím sněhu se plocha území, které laviny zasáhnou, zmenšuje.
Na české straně je od sezony 1961/1962 do sezony 2023/2024 registrováno téměř 1 300 lavin.
Nejvíce lavin na české straně Krkonoš sjelo v sezonách 1986/1987 - celkem 58, v sezoně 2001/2002 68 a v sezoně 2004/2005 celkem 94 lavin.
Nejdelší dráha na české straně v Úpské rokli měří 1 400 m, na polské straně v kotli Lomniczki je dlouhá 2 000 m.
Nejfrekventovanější lavinovou oblastí je na české straně Obří důl, na polské straně Malý a Velký Stav.
Největší laviny sjely 8. 3. 1956 ze Zlatého návrší do Labského dolu.
Největší lavinové neštěstí se odehrálo v březnu 1968 v Bílém Jaru, zahynulo 19 osob.
Nejmocnější lavinové nánosy (čela lavin) dosahují 7 až 15 m výšky.
Největší převěže se tvoří na hraně Úpské jámy - mohou být až 250 m dlouhé, 12 m vysoké a přesahují 5 m přes okraj.
Největší mocnost sněhu je na české straně na tzv. Mapě republiky, na sněhovém poli na jižním úbočí Studniční hory. Na polské straně se nejvíce sněhu ukládá ve Sněžných jamách. Nejpozději taje až v srpnu či výjimečně zůstává do prvního sněhu další zimy.
Největší rychlost pohybu mají prachové laviny - dosahují 70 až 125 km/h.
Z krkonošských lavinových drah byly pro vědu poprvé popsány lavinové formy dřevin či nová forma odtávání sněhu, tzv. lavinový hřib.

Dojezdová oblast laviny z 8. 3. 1956 v Labském dole.

Důsledky laviny z 10. 3. 1962 v Malé Studniční jámě.

Lavina v Labském dole 8. 3. 1956 lámala vzrostlé stromy. Dodnes je laviniště patrné.

Vývoj lavinové prevence v Krkonoších

1934	proces zakládání HS v Krkonoších
1935	12. května zakládající listina HS v Krkonoších
1952	založen GOPR na polské straně Krkonoš
1953	poprvé použity lavinové sondy k hledání zasypaných
1954	zahájen výzkum sněhu a lavin (Miloš Vrba, Bedřich Urbánek, Jaroslav Kácovský, Otokar Štětka)
1954	upravena kladivová sonda pro měření fyzikálních vlastností sněhu v Krkonoších
1962	založen lavinový katastr pro české části Krkonoš (Valerián Spusta st.)
1968	první lavinový pes Herma ve službách HS (Wolfgang Berger st.)
1968	zahájen výzkum sněhu a lavin na polské straně Krkonoš

Setkání lavinových preventistů na Jilemnické boudě v Krkonoších.

HORNÍ ŘADA Z PRAHA DO LEVA
 -11- -11- -11-
 -11- -11- 1963

LAVINOVÝ KURZ MISEČKY

HRADÍK FERD VITAVY	Z MALE PATRY 3
BOURUP MILOŠ V. KRKO.	Z PRAHY VÍPOTET. STR.
KLINKO NAČELNÍK VITAVY	WAINER JONV
ŠTĚTKA OTAV KRKONOŠ	SPUSTA VALERIAN
VRBA MILOŠ -11-	
KRAJČEGR AUSTRIA	
KOZIÁ KAROL V. PATRA	
BLAHOUT MILIČ V. TATRY	
BERGR HERBERT KRKON.	

MILIČ BLAHOUT A KLINKO PŘIVEZLI LAVINOVÝ
 KATASTR PRO KRKONOŠE

Desková lavina v Červinkově muldě, v pozadí Svatý Petr ve Špindlerově Mlýně.

Bruno Kohl s manželkou a vnoučaty v roce 2015 před rodným domem.

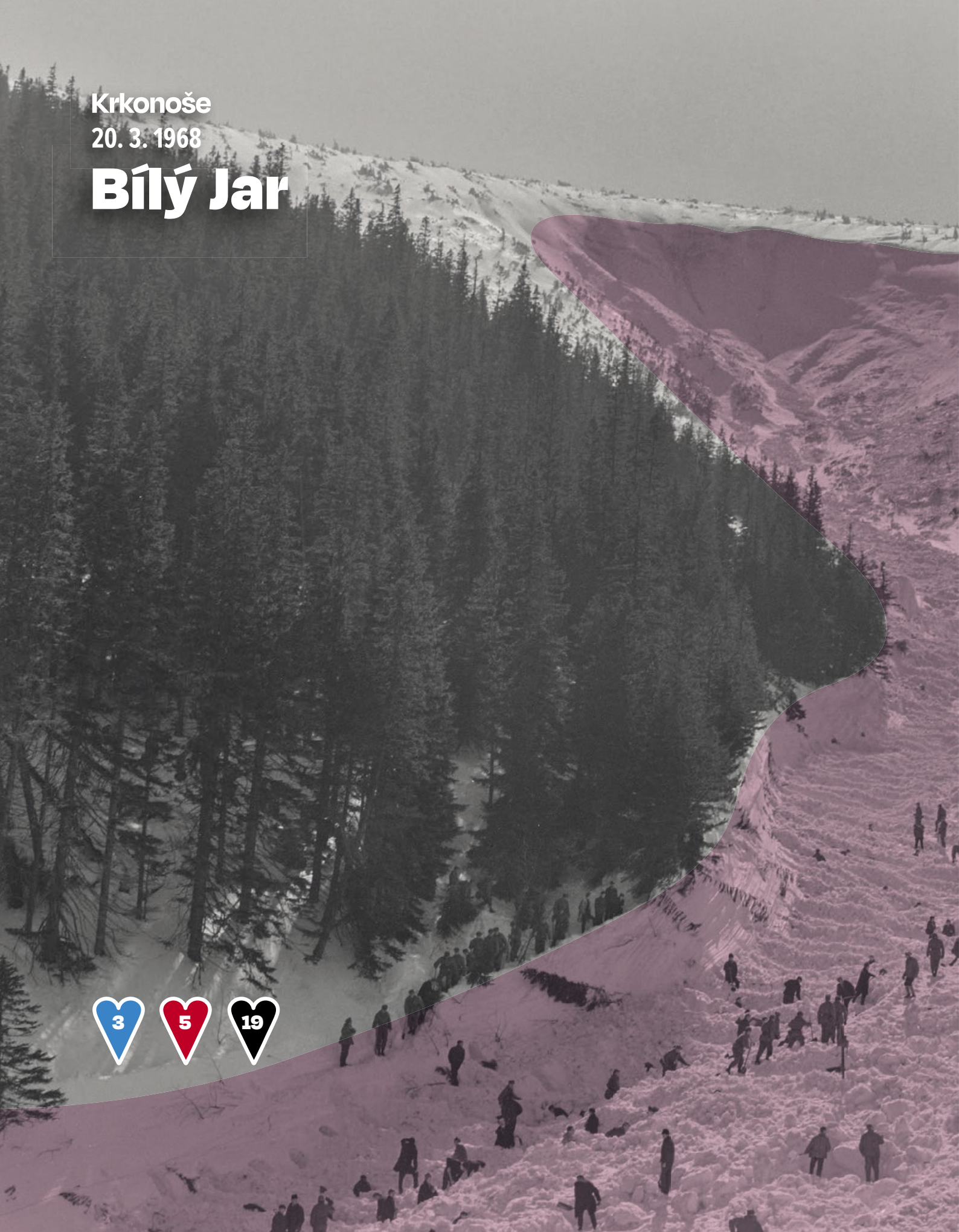

Chalupa Kohlových (Kohlhaus), dnes dům rodiny Kverkových, kterému sami přezdívají Kverkahaus.

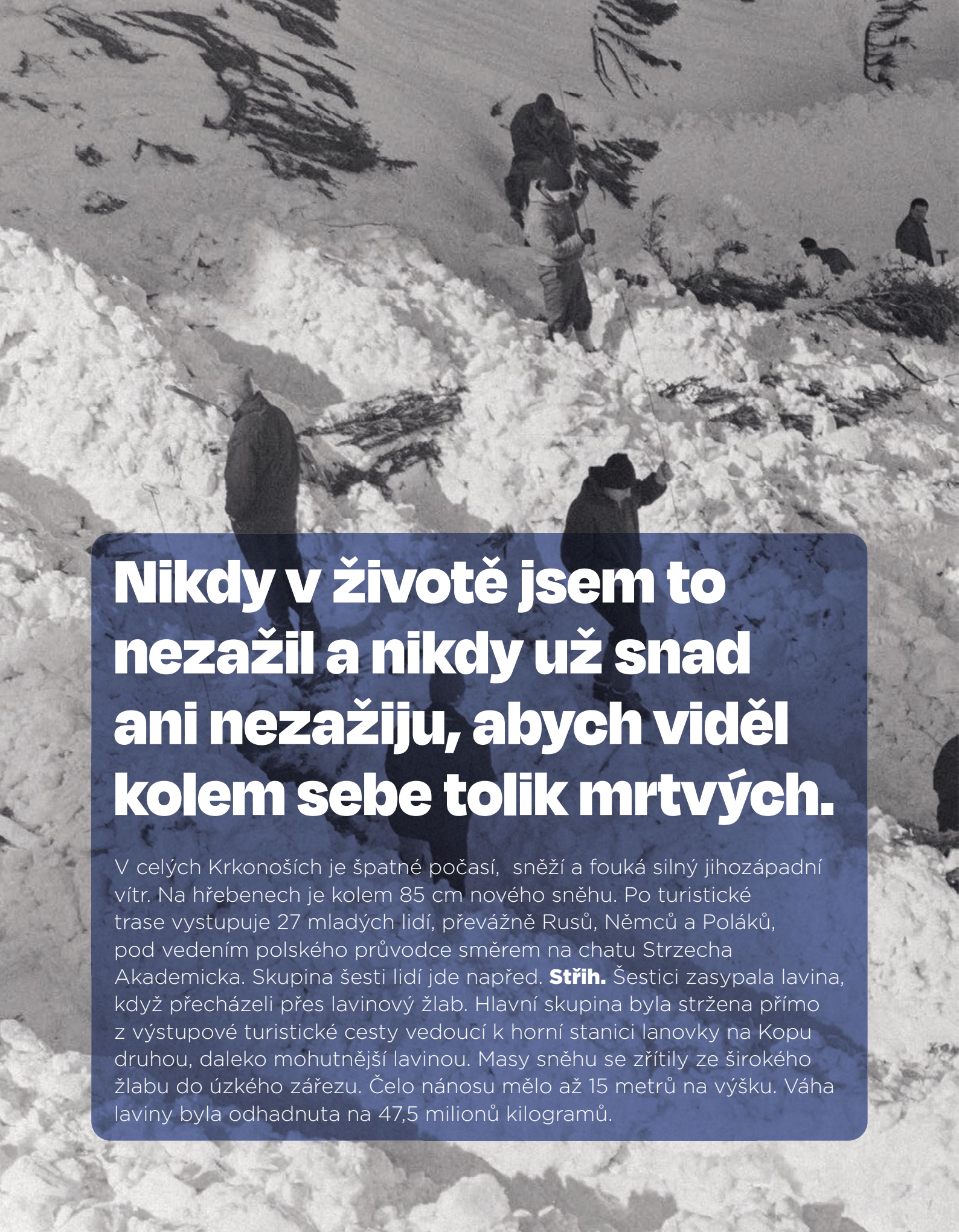
Krkonoše

20. 3. 1968

Bílý Jar

Nikdy v životě jsem to nezažil a nikdy už snad ani nezažiju, abych viděl kolem sebe tolik mrtvých.

V celých Krkonoších je špatné počasí, sněží a fouká silný jihozápadní vítr. Na hřebenech je kolem 85 cm nového sněhu. Po turistické trase vystupuje 27 mladých lidí, převážně Rusů, Němců a Poláků, pod vedením polského průvodce směrem na chatu Strzecha Akademicka. Skupina šesti lidí jde napřed. **Střih.** Šestici zasypala lavina, když přecházeli přes lavinový žlab. Hlavní skupina byla stržena přímo z výstupové turistické cesty vedoucí k horní stanici lanovky na Kopu druhou, daleko mohutnější lavinou. Masy sněhu se zřítily ze širokého žlabu do úzkého zářezu. Čelo nánosů mělo až 15 metrů na výšku. Váha laviny byla odhadnuta na 47,5 milionů kilogramů.

Otokar Štětka

V poválečných letech sjednotil Horskou službu v Čechách a na Slovensku pod jednu organizaci, stal se prvním profesionálním náčelníkem HS Krkonoše, ve funkci působil od roku 1953 do roku 1975.

V tyto dny nebylo státních hranic mezi Polskem a ČSSR

PŘEPIS ZPRÁVY O NEHODĚ

Krkonoše 109/4

Ve Špindlerově Mlýně 5. dubna 1968

NEJVĚTŠÍ LAVINOVÁ TRAGÉDIE V KRKONOŠÍCH

před konečnou likvidací

Dne 20. března 1968 za slunného počasí vychází na polské straně Krkonoš mezinárodní skupina turistů na výlet na hřebeny. Skupina mladých, bezstarostných a šťastných lidí. Jsou mezi nimi Rusové, Němci a Poláci. Vystupují od zimního střediska Karpacze turistickou cestou směrem k vrcholu Kopy. Nikdo z účastníků výpravy netuší, jaká tragédie se odehraje v nejbližší době.

V týdnu od 13. března napadla v Krkonoších nová sněhová pokrývka ve výšce 85 cm a silným větrem byla převáta na severní srázy hřebenů

Krkonoš. Za této situace se skupina blíží žlabem Bílého Jaru ke křižovatce cest na boudu Strzecha Akademicka a vrchol Kopy. Po cestě bezstarostně vystupuje 27 osob. První skupina šesti osob chce odbočit na boudu. Tato skupina je zasažena při přecházení lavinového žlabu první lavinou, která vznikla zřejmě narušením soudržnosti sněhové pokrývky. V dalším okamžiku sjíždí mohutná lavina, která smete hlavní skupinu turistů z výstupové cesty a většinu strhne do svého nitra. V místě odtrhu je široká asi 400 m. Proběhla dráhou o délce 1 150 m, výška v místě odtrhu je 1 až 2 metry. Masy sněhu se řítí ze širokého žlabu do úzkého zářezu, kde jsou nesmírnou silnou stlačeny až do výše 14 m. Váha laviny je 47,5 milionů kilogramů. Následky jsou hrozné. Pouze 5 osob je z laviny včas vyproštěno a jsou s menšími zraněními převezeni do lékařského ošetření. S přibývajícím časem se ztrácí naděje na záchranu dalších obětí.

Na místo neštěstí se dostavila ihned polská horská služba a je přivolána posádka lidové polské armády. Horská služba Krkonoše je požádána o spolupráci. Okamžitě po vyhlášení poplachu vyjíždí družstva naší Horské služby z Pece pod Sněžkou a Špindlerova Mlýna. Celkem je to 41 členů. Přejechod přes hranice je proveden bez jakýchkoli formalit a pohraniční strážní nejsou kladeny žádné překážky. Na lavině se počíná spolupracovat a místo neštěstí je systematicky prohledáváno sondami a naším lavinovým psem Hermou. Práce je značně namáhavá a unavující, pracuje se dlouho do noci. Daří se vyprostit pouze mrtvé oběti. První den je vyproštěno z laviny do 23. hodiny 10 mrtvých. Bilance je skutečně otřesná. Druhý den je neúnavně pokračováno v pátrání po dalších obětech. Pracoviště je ohrožováno dalším sesunutím laviny, která musí být odstřelena pod převějí dělem a minometem.

21. března je nalezena pouze jedna oběť. 22. března přichází na lavinu 30 našich členů Horské služby, aby vystřídali již značně vyčerpané a unavené družstvo. Tohoto dne je vyproštěno 5 zasypaných. A v tento den také práce Horské služby Krkonoše na lavině končí. Polská Horská služba pokračuje v práci ještě 23. března a podaří se jí vyprostit jednoho zasypaného. Celkem je tedy nalezeno

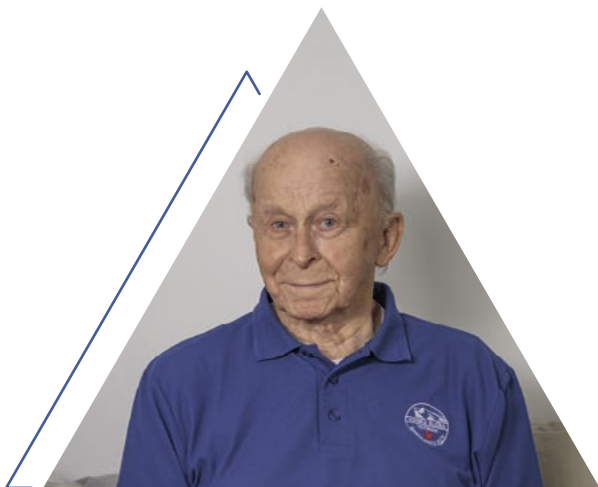
17 obětí, 5 lidí s lehčím zraněním a v lavině pravděpodobně zůstávají ještě mrtvoly dvou Němců a dvou Poláků.

Při každé tragédii bujně pracuje lidská fantazie. Tutu zprávu podáváme veřejnosti, abychom přesně informovali o největší krkonošské lavinové tragédii. Tragédii, která dokázala bratrsky spojit dvě národnosti k vypětí a nesmírnému úsilí k záchraně lidských životů. V tyto dny nebylo státních hranic mezi Polskem a ČSSR. Češi a Poláci společně jedli z dovážených zásob a ve chvílích oddechu společně popili teplého čaje a vykouřili cigaretu. I v okamžicích takového neštěstí projevíli Poláci svou přísloušnou pohostinnost a pečovali po všech stránkách o příslušníky naší Horské služby. Projevíli svoji vděčnost za tak účinnou spolupráci a všemožně se snažili skutkem i slovem upevnit už dávno uzavřené horské kamarádství, ztužené společnou prací a nebezpečím. Vážíme si našich kamarádů z polské Horské služby a bezpečně víme, že dojde-li na našem území k neštěstí, poskytnou oni nám všestrannou pomoc. A tak by to mělo vždycky v životě být!

Otokar Štětka
náčelník oblasti Krkonoše

Fotografie z filmu o lavinové nehodě v Bílém jaru (GOPR).

Roman Odvárko

Učitel ze Špindlerova Mlýna, dobrovolný člen HS od roku 1964 do roku 1991.

Jako 32letý se zúčastnil záchranné akce v Bílém Jaru.

Až když jsem byl mimo dění, uvědomil jsem si, co jsem viděl, co jsem zažil.

JAK JSTE SE DOZVĚDĚL, ŽE SE NĚCO STALO?

To si pamatuju docela živě. Vracel jsem se v podvečer ze Špindlu z nákupu a šel jsem kolem Olympie, kde bylo tenkrát ústředí Horské služby. Volal na mě můj přítel Jarda Hovorka: „Běž rychle domů, převlékni se a přijď, bude velká akce!“ Za chvíli jsem byl zpátky na ústředí i s lyžemi. To už se pomalu scházeli další členové Horské služby.

JAK JSTE SE DOSTALI NA MÍSTO?

Přijela rolba od komunálních služeb a dovezla nás na Malý Šišák. Došli jsme na Luční boudu, tam bylo malé zastavení a poučení – abychom věděli, co se stalo, a pak jsme směřovali k lanovce na Kopu. Nejsem si už teď jistý, ale myslím, že jsme dolů jeli lanovkou.

KOLIK TAM BYLO LIDÍ?

Desítky, možná stovka. Byli tam chlapi z GOPRu, z polské armády. Dodnes mi to připadá jako výjev

z nějakého sci-fi filmu. Svítily reflektory, hořely ohně... Prokopávali jsme příkopy napříč, sondovalo se...

LAVINIŠTĚ BYLO OBROVSKÉ.

Nikdy v životě jsem nezažil a nikdy už snad ani nezažiju, abych viděl kolem sebe tolik mrtvých. To se vryje do paměti! A nikdy na to nelze zapomenout. Byl jsem tam první noc po neštěstí. Až pozdě v noci, možná nad ránem, jsme se vraceli domů. Zase jsme vyjeli lanovkou nahoru a přes Luční, kde bylo občerstvení, jsme dojeli do Špindlu.

CHÁPU, NEDÁ SE TO VYMAZAT Z PAMĚTI.

Nikdy! Bylo to obrovské neštěstí. Když jsem byl na místě, poslouchal jsem lidi, kteří tomu veleli a organizovali celou akci. Nepřemýšlel jsem, jen jsem poslouchal příkazy a dělal co nejlíp to, co bylo nutné. A tím se dá vcelku jaksí pozapomenout na vlastní tragédii – na to šílené neštěstí,

kteř se odehrává. Všechno se ale potom vrátí. Až když je po všem, uvědomíte si, co jste viděla, co člověk zažil. Když jsem pracoval na místě, jako bych si ani nepřipouštěl, že jsou kolem mrtví lidé. Nevím, jak přesněji bych to vyjádřil...

ROZUMÍM VÁM. BYLO VÁM TEHDY 32, BYL JSTE MLADÝ MUŽ...

A byla to pro mě první velká akce tohoto typu.

KAŽDÁ ZKUŠENOST, KAŽDÁ TRAGÉDIE TAKOVÝCH ROZMĚRŮ BY MOHLA URYCHLIT VÝVOJ, VYTVOŘIT PODMÍNKY, ABYCHOM BYLI TŘEBA PŘÍŠTĚ LÉPE PŘIPRAVENI, KDYBY SE NĚCO PODOBNÉHO STALO.

Než přišla normalizace, jezdili kolegové na lavinové kurzy do zahraničí a přebírali zkušenosti od Francouzů, Rakušanů... Tenkrát jsme měli jen sondy a lopaty. Teprve pak přišly lavinové šňůry, vyhledávače... Ale tihle mladí lidé by je stejně neměli, šli po turistické značce a měli obrovskou smůlu, že byli ve špatný čas na špatném místě.

JAK VYPADALY TEHDY SONDY? PAMATUJU SI TAKOVÉ TO UCHO – OČKO NAHOŘE.

Bylo to několik kusů ocelového drátu o průměru několika milimetrů. A nahoře to mělo, jak správně říkáte, to ouško. Celé se to sešroubovalo do sebe.

Počet dílů podle toho, do jaké hloubky jsme potřebovali sondovat. A takovými sondami jsme probodávali vrstvu sněhu. Jakmile jsme narazili na něco podezřelého, hlásili jsme to vedoucímu družstva. Zabrzdilo se a zjišťovalo, jestli je to nález – kopalo se, případně se povolal lavinový pes.

JAK JSTE POSTUPOVALI LAVINIŠTĚM?

Odspona nahoru. Několik družstev vedle sebe. Jak obrovské to celé bylo, je vidět na historických fotkách.

JSOU NA NICH I OBROVSKÉ EMOCE...

Těžko na to vzpomínat. Byl jsem kousek, pár metrů od místa, kde za pomoci lana vytahovali mrtvé děvče...

OMLOUVÁM SE, ŽE VÁS NUTÍM NA TO VZPOMÍNAT. KAŽDÝ PŘÍBĚH MÁ BÝT JAKÝMSI MEMENTEM, ABYCHOM SI UVĚDOMILI SÍLU HOR.

Příroda je mocná čarodějka a člověk je jenom její nepatrnou součástí. Nikdy nebude přírodu ovládat! Naopak, právě příroda může do značné míry ovládat život člověka. Tak to je a každý by si to měl uvědomit.

DÍKY ZA VAŠI MOUDROST, PANE ODVÁRKO.

Fotografie z filmu o lavinové nehodě v Bílém jaru (GOPR).

Jiří Dunka

*Člen HS od roku 1966 až do roku 2006, dlouholetý
náčelník HS Krkonoše i celé HS ČR.
Jako 23letý se zúčastnil záchranné akce v Bílém Jaru.*

Byl jsem na lyžích a slyšel jsem sirénu, tak jsem běžel na Olympii, tam tenkrát Horská sídlila.

V ROCE 1968 TI BYLO, POČÍTÁM-LI SPRÁVNĚ, 23 LET.

Byla to pro mě jedna z prvních, vlastně asi úplně první velká akce. Byl jsem zrovna na lyžích – na sjezdovkách, když byl vyhlášený poplach. Slyšel jsem sirénu, a tak jsem běžel na Olympii, tam tenkrát Horská sídlila. Odjeli jsme rolbou, kterou vlastnily komunální služby.

JELI JSTE NA ŠPINDLEROVKU?

A pak dál traverzem pod Šišákem. Znal jsem tu lokalitu dobře, dělal jsem v té době poštáka. V traverzu to bylo fakt hodně na hraně! Seděli jsme na korbě, někdo byl uvnitř. Musely být dobré sněhové podmínky, že jsme to vůbec zvládli. Dojeli jsme na Luční a pak na hranici.

BYL JSI POŘÁD VE SJEZDOVÉM?

Nestihl jsem se převléknout, ale nakonec se ukázalo, že jsem na tom vydělal. Kluci měli běžecké

boty a v mrazu to muselo být náročné. Já jsem na tom byl v lyžákách přece jen líp.

A NA MÍSTĚ?

Byla to obrovská lavina! Navíc z těžkého mokrého sněhu. Sondování bylo hrozně problematické. Nánosy sněhu byly neskutečně veliké. Zасыpalo to hodně mladých lidí, sem tam se nám podařilo někoho najít. Většinou podlehli těžkým zraněním už v lavině samotné. Pracovali jsme dlouho přes půlnoc. Vraceli jsme se pak zase přes Luční, já dojel dolů do Špindlu Dlouhým dolem na lyžích. Ráno jsem šel do práce, do Bílého Jaru už jsem povolán nebyl. Na místě se pak střídala další družstva z různých okrsků Krkonoš.

TRVALO NĚKOLIK DNÍ, NEŽ BYLI VŠICHNI NALEZENI.

Druhý den museli odstřelit další převisy, aby bylo to místo pro záchranáře aspoň trochu bezpečné.

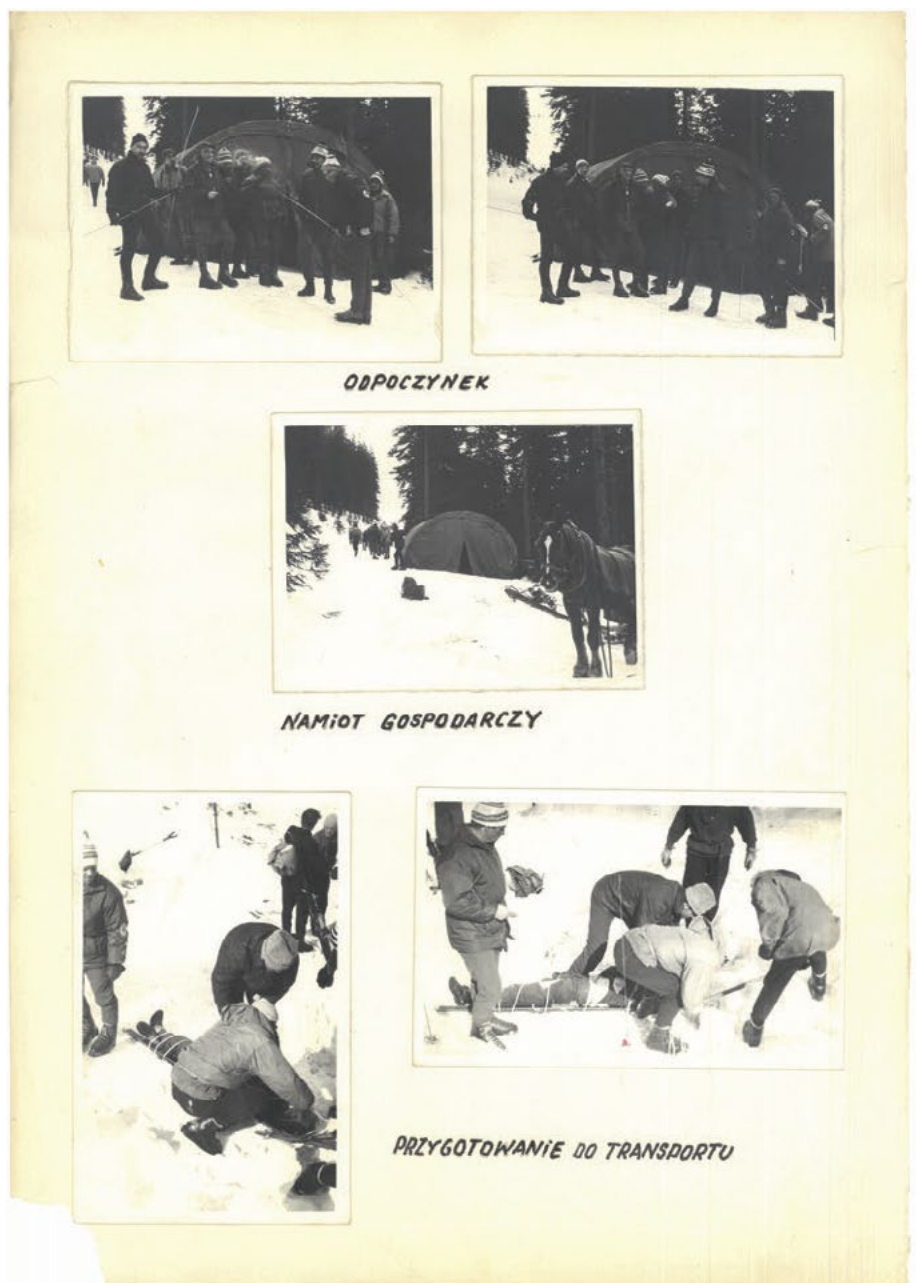
Vykopávali příkopy napříč, jinak nebylo vůbec možné tak silnou vrstvu sněhu prosondovat.

TĚŽKÉ A PŘITOM POUČNÉ...

Od té doby vím, jak důležité je nepodceňovat hory a že je třeba být na všechno připraven předem - dřív i teď. Od základních věcí jako je oblečení až

po speciální vybavení. Za těch pomalu 55 let se hodně změnilo, lidé sice mohou mít lepší výbavu, ale podceňovat hory nesmíme nikdy.

NEJEN HORY... DĚKUJU, JIRKO, ZA VŠECHNO, CO JSI SLUŽBĚ U HORSKÉ DAL.

Fotografie ze zásahu - ukázka z kroniky GOPRu (GOPR).

Václav Steklý

*Dobrovolný člen HS od roku 1969 do roku 1990,
pracoval jako horský pošťák.
Ve 24 letech se zúčastnil záchranné akce v Bílém Jaru.*

Byly vyhloubené cesty, aby nám nic nepřekáželo, až budeme utíkat.

JAK JSTE SE DOSTAL NA LAVINIŠTĚ?

Myslím si, že jsem šel Dlouhým dolem na Výrovku a tam mě nabrali kluci za skútr. Nevím přesně, kolik bylo hodin, ale už to bylo za tmy.

I PO TĚCH LETECH – MÁTE PŘED OČIMA NĚCO, CO SE NEDÁ VYMAZAT?

Poprvé jsem viděl mrtvé lidi, které jsme vyprošťovali z laviny. To se pak vybavuje člověku dokola celý život.

LAVINA MUSELA MÍT OBROVSKOU SÍLU.

Zlomila strom, který měl 30 cm v průměru. A byl úplně hladký, očesaný od kůry, jak kdyby ho otesal nějaký umělec. Jel po svahu s lavinou a sním ho obrousil tak, že byl hladký jako stůl.

ÚPLNĚ BEZPEČNÉ MÍSTO PRO PRÁCI TO NEBYLO...

Nahoře zůstaly ještě převisy, které se neutrhly při té první lavině. Byly vyhloubené cesty, aby

nám nic nepřekáželo, tudy bychom museli utíkat, kdyby to padalo. Mám už v hlavě jen takové útržky. Pamatuju si, že jsme byli zmrzlí jak drozdi, všichni jsme totiž měli jen lehoučké boty na běžky. Cestou zpátky jsme se zastavili na Luční, asi i na grog, a pak jsme jeli dolů.

BYL JSTE TAM JEN TEN DEN, KDY LAVINA SPADLA?

Ano, pak už nás tam nechtěli, byla tam spousta Poláků – záchranáři, vojáci. A jeli tam jen někteří zaměstnanci z Krkonoš.

TĚŽKÉ CHVÍLE. DÍKY ZA POMOC LIDEM, KTERÍ SE V HORÁCH DOSTALI DO SVÍZELNÉ SITUACE.

Jaroslav Hovorka

Člen HS od roku 1957 do roku 1990, 40 let profesionální zaměstnanec HS, zemřel v roce 2024.

Jako 38letý se zúčastnil záchranné akce v Bílém Jaru.

Ještě dlouho se mi o tom zdálo.

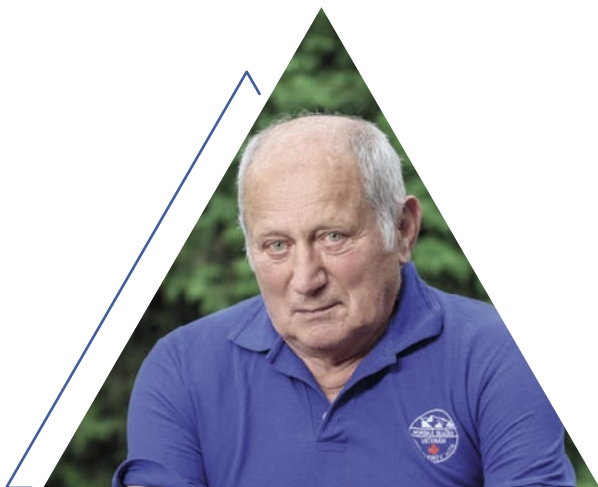
ZA VÍČ NEŽ 40 LET PRÁCE U HORSKÉ JSTE BYL U BEZ- POČTU AKCÍ. BÍLÝ JAR ALE MUSÍ ZŮSTAT V PAMĚTI NAVĚKY.

Nerad bych vzpomínal na věci, které si už moc nepamatuju... Ale to, co se stalo v Bílém Jaru, to nemá obdoby. Byla to velmi smutná záležitost. A nemůžu o tom ani teď moc mluvit. Ještě dlouho potom se mi o tom zdálo. Když při sondování nacházíte mrtvé lidi... Za námi pak šli další, ti je vykopávali. Opravdu nerad na to vzpomínám, byli to mladí lidé, celý život měli před sebou. Stresující to bylo i pro hodně otrlé záchranáře, když nikomu nelze pomoci.

BYLA TO SMUTNÁ DŘINA...

Nemůžu mluvit o tom, jak to vnímali moji kolegové, vím ale, co jsem prožíval já. Kdo to nezažil, nedovede si představit. Bylo to děsné, když jsme tam ty mladé lidi nacházeli. Byla to těžká práce a bylo to hodně smutné. Neskutečně vysilující. Obrovská beznaděj.

S panem Hovorkou jsem mluvila po telefonu, bylo zřejmé, že i po letech tenhle příběh vzbuzuje velmi silné emoce. Autorizovat odpovědi už jsme nestihli, Jaroslav v červnu 2024 zemřel. A já budu navždycky mít v paměti, jak obezřetně a rozvážně volil slova, když mi ten příběh vyprávěl.

Václav Polák

*Dobrovolný člen HS od roku 1967 do roku 2005.
Jako 23letý se zúčastnil záchranné akce v Bílém Jaru.*

Mrtvé odvážel sedlák z Karpacze na saních za koněm.

JAK JSTE SE DO ZÁCHRANY ZAPOJIL?

Vyhlásili poplach, proto jsem běžel na Horskou. Víím, že jsme v té době neměli ani vlastní rolbu, používali jsme v takových případech rolbu od komunálních služeb. A tou jsme jeli na místo.

VŠICHNI VZPOMÍNÁTE, JAK NÁROČNÁ BYLA UŽ JEN TA CESTA...

Přes Špindlerovku, na Šišák... A dolů k lavině. Problém byl v tom, že Poláci neměli skoro žádné vybavení, i proto požádali o pomoc. Sondovali jsme... Co si jasně pamatuju, na povrchu laviny byly takové tmavé pruhy, takové divné fleky. Pak se ukázalo, že je to zoxidovaná krev.

VOJÁCI TAM PROKOPÁVALI ZÁKOPY.

A v nich se sondovalo, abychom se vůbec mohli prokousat tou obrovskou vrstvou sněhu. Zákopy byly od sebe asi 2 metry. Přitom bylo vidět, že v tom čerstvě odkopaném sněhu už je ta krev

červená. Bylo to šílené, nacházeli jsme různé kusy lidí – mozek, skalp, části končetin...

LAVINA MĚLA NEUVĚŘITELNOU SÍLU...

Bralo to stromy! A to tam byl vzrostlý les. Sníh byl mokrý, těžký a pak to celé ztuhlo. Nedalo se pořádně sondovat a pak už i kopání bylo obtížné. Mrtvé odvážel sedlák z Karpacze – měl koně a za nimi sáně od hnoje...

ČETLA JSEM, ŽE ZKOUŠELI ODSTŘELIT ZBYLÉ NEBEZPEČNÉ ČÁSTI TOHO SVAHU.

Moc se jim to nedařilo. Vzali minomet, jenže mina se zakousla do sněhu a nevybuchla. Pak zkoušeli tarasnici, ale hned první střela netrefila ani kopec a vybuchla za cestou mezi Luční boudou a Špindlerovkou. Když jsme se vraceli přes Luční boudu zpátky domů, ptal se nás tam profesor jednoho ze školních kurzů, proč Horská služba odstřeluje laviny na rovině... Šli tam tudy totiž právě

v okamžiku jednoho z pokusů o odstřel. Střela je přeletěla a vybuchla na louce.

TAK TO MĚLI KLIKU!

Velikou!

SVĚDECTVÍ, KTERÉ MLUVÍ JASNĚ – NEJTRAGIČTĚJŠÍ LAVINA V KRKONOŠÍCH. PROŽÍVALI JSTE EXTRÉM-NÍ VYPĚTÍ PŘI PÁTRÁNÍ PO VŠECH TĚCH OBĚTECH. DĚKUJU A OMLOUVÁM SE, ŽE JSEM VÁM TO NEŠTĚSTÍ PŘIPOMÍNALA.

Laviniště v Bílém jaru fotil Valerián Spusta st. ze stromů ve svahu.

Andrzej Brzezinski

Záchranář GOPR, žije v Karzpaczi.

Jako 19letý se účastnil záchranných prací na laviništi.

Pamatuju si dodnes všechno. Na takové události nelze zapomenout.

ANDRZEJI, BYLO TI 19 LET, KDYŽ SPADLA LAVINA V BÍLÉM JARU. ZPRÁVA O NÍ SE PO KARPACZI ROZŠÍŘILA VELMI RYCHLE. KDE TĚ ZASTIHLA?

V centru, kde byli ubytovaní právě ti, kteří zůstali pod lavinou – mladí lidé z Kujbyševa. Přijeli si sem odpočinout po rally v Polsku.

JAKÉ BYLO TEN DEN POČASÍ?

Krásně bylo! Březnové slunce pálilo, dole to bylo na krátký rukáv. Sněžka při takovém počasí pohledem od nás působí majestátně – jako magnet. Nahoře ale foukal velmi silný vítr. Proto nejezdila sedačková lanovka na Kopu.

CO VÍME O PLÁNECH TĚ SKUPINY MLADÝCH LIDÍ?

Když došli k lanovce a když zjistili, že nejezdí, rozhodli se pro snadnější výstupovou cestu. Stoupali po černé. Rozbory pak ukázaly, že kdyby šli po zimní strmější cestě, nic by se nestalo.

KDO NEHODU OHLÁSIL?

Muž, turista z Německa, byl svědkem nehody. Vystupoval spolu s velkou skupinou, ale v kritickém momentě, kdy se lavina uvolnila, byl zrovna pozadu. Už si nepamatuju, jestli se zadýchal a odpočíval, nebo si musel odskočit. Když viděl, co se děje, seběhl dolů na stanici lanovky a křičel: „Lawinen, Lawinen, Lawinen!!!“ Jako první tam vyrazili ze Strzechy Akademické, ze Samotnie a z Kopy.

V KOLIK SES DOSTAL NA MÍSTO?

Lavina spadla mezi 11:30 a 12:00, já jsem byl na místě před 14:00. Nikdy předtím jsem neviděl něco tak strašného. Pomáhali jsme s dopravou všeho potřebného materiálu. Zbyszek Pawlowski spustil vlek, aby usnadnil transport lidí i materiálu na laviniště. Když se setmělo, nosili jsme pochodně, jiná světla tehdy nebyla k dispozici.

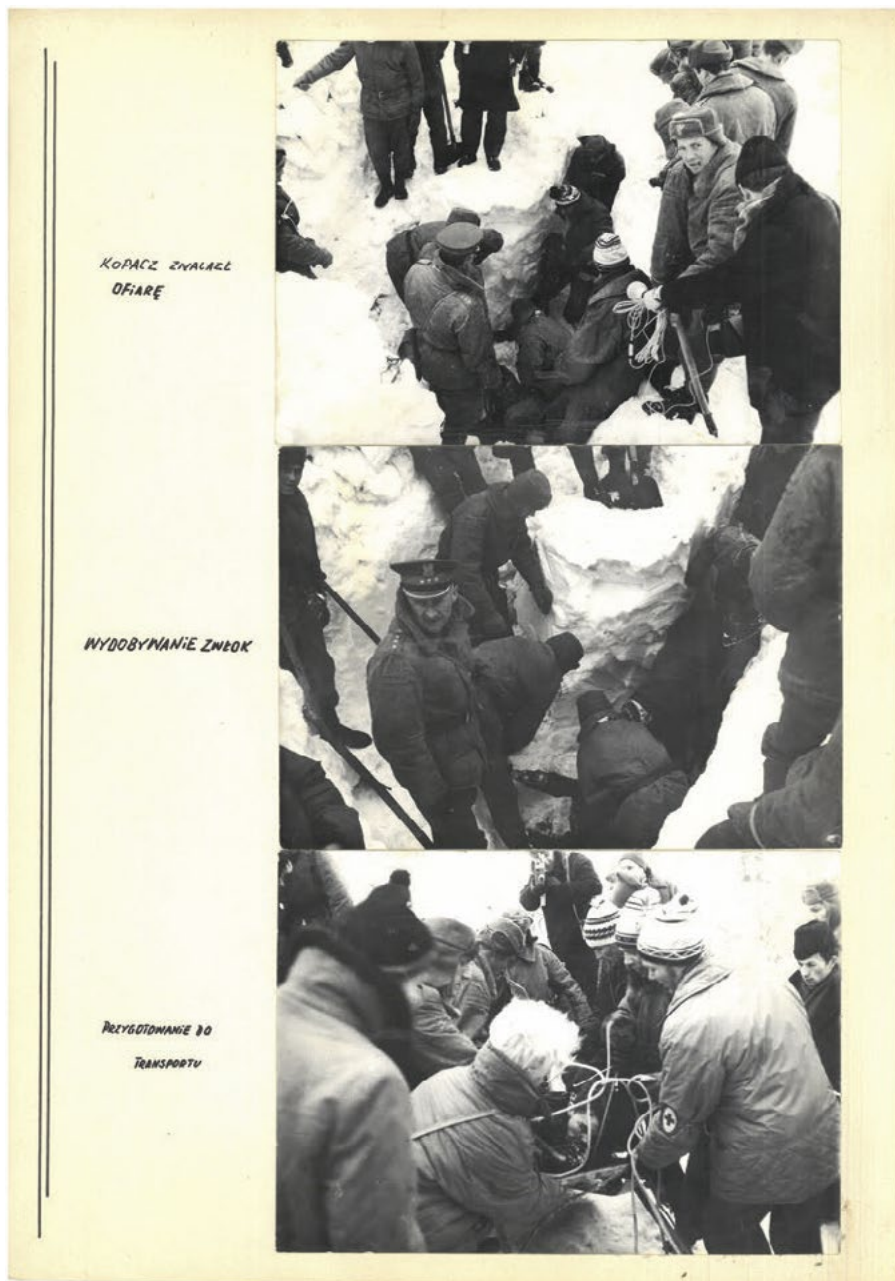
NIKDO ZE ZASYPANÝCH NEPŘEŽIL.

Kromě pěti, kteří se vyhrabali sami. Masa sněhu měla nepředstavitelně velkou sílu. Lavina spadla 20. března a poslední oběť byla vykopaná 5. dubna. Tragédie vedla díky iniciativě Waldeka Siemaczka k zahájení výzkumu sněhové pokrývky a lavinového nebezpečí.

V JEHO PRÁCI POKRAČUJEŠ SPOLU SE SVÝM TÝMEM STÁLE.

Záchrana a laviny jsou pro mě dobrodružstvím, službou i povoláním. Už jako malý jsem chtěl být horským záchranářem. Dávám tomu hlavu i srdce.

A SVÉ ZKUŠENOSTI PŘEDÁVÁŠ DÁL. DÍKY ZA TO!

Fotografie ze zásahu - ukázka z kroniky GOPRu (GOPR).

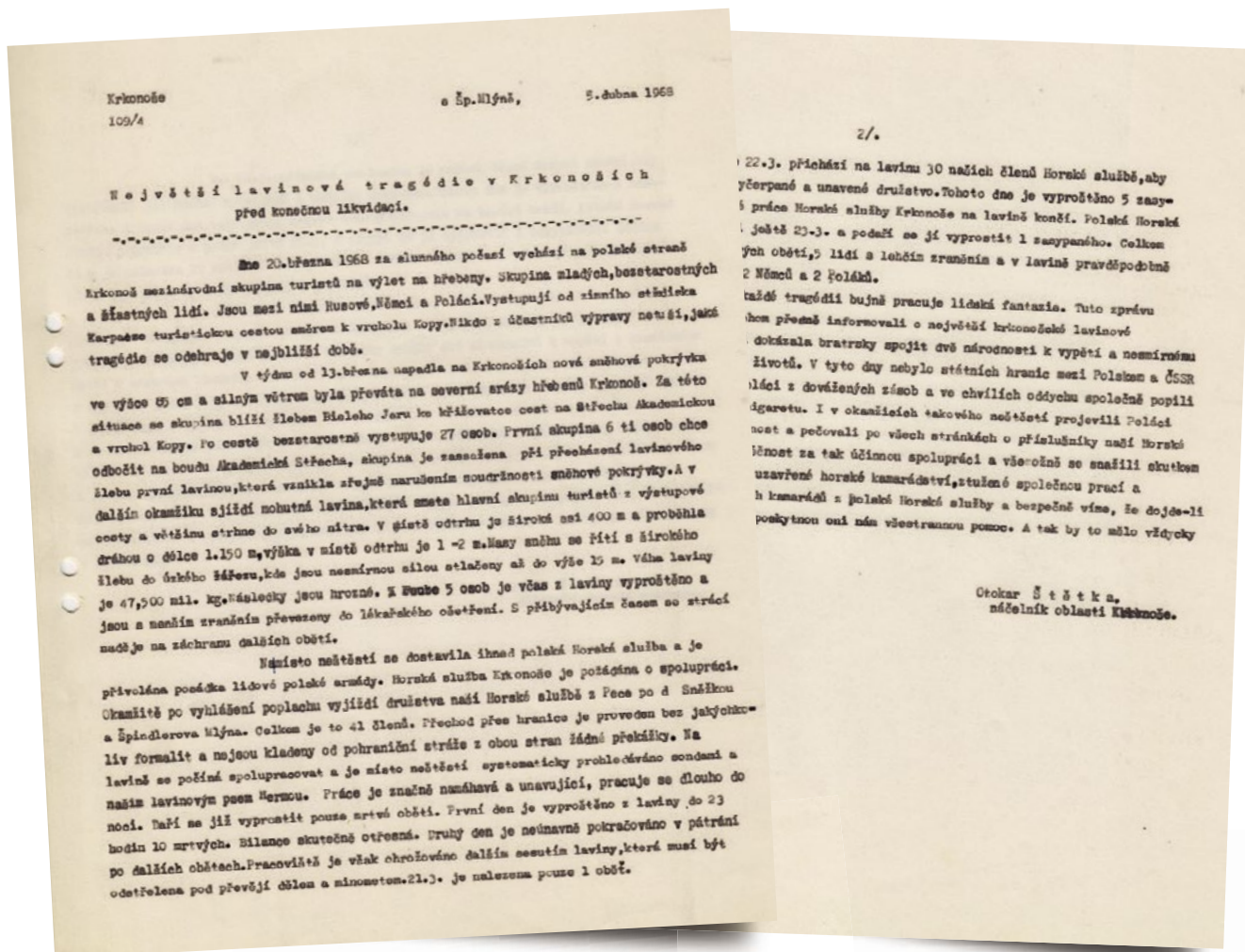

Fakta

data o nehodě

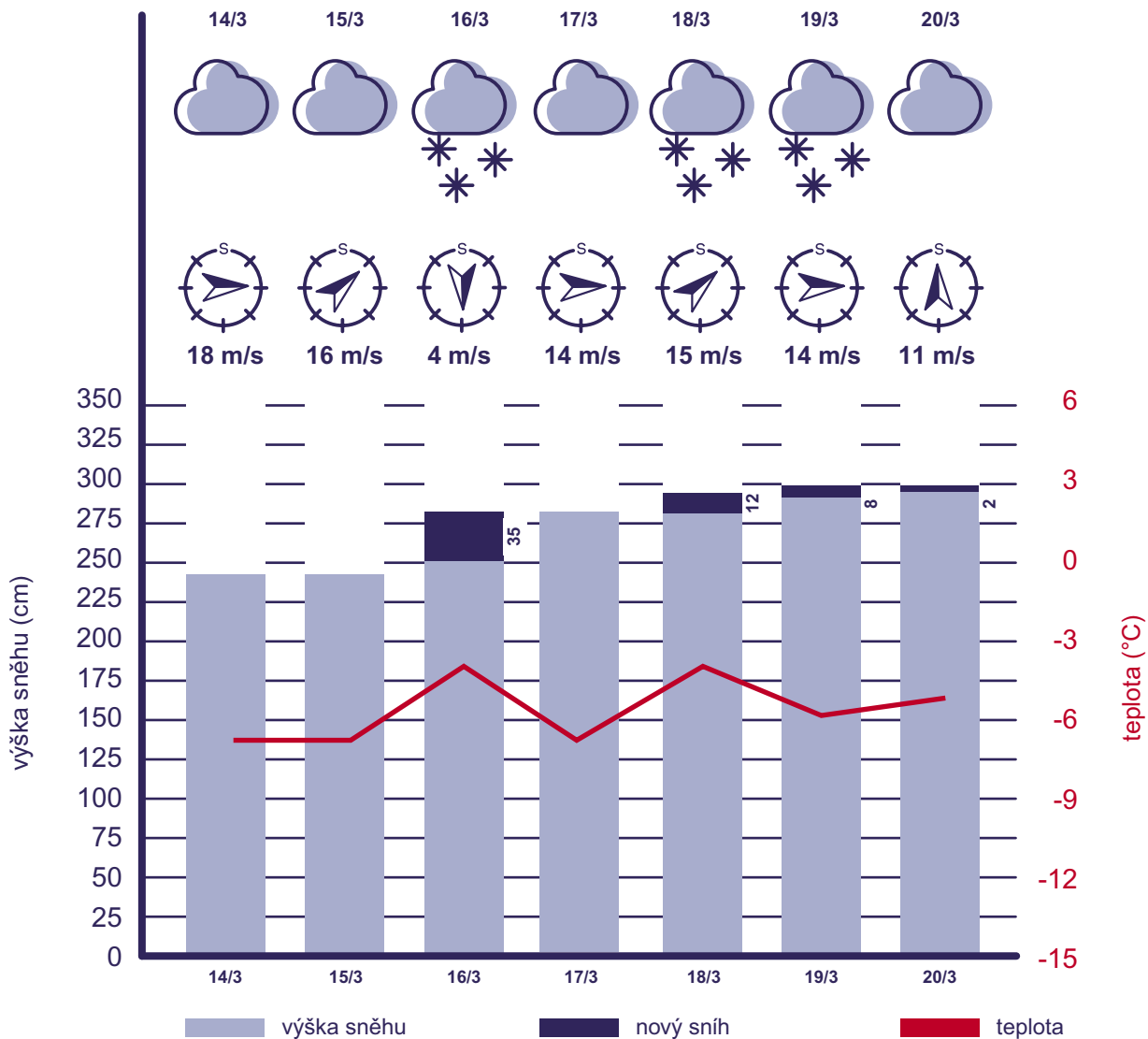
datum	20. 3. 1968
lokalita	Bílý Jar
čas uvolnění laviny	11:15 ohlášení laviny na dolní stanici vleku v Karpaczi
aktivita	pěší turistika
orientace svahu	severní - severovýchodní
sklon svahu	35°-45°
parametry laviny	podle zprávy Vladislava Krupičky byla výška odtrhu 1-2 m, šířka odtrhu 350-400 m, délka laviny 1 100-1 150 m, výška čela nánosu 12-15 m, obsah sněhu 105 000 m ³
lavinový stupeň	nestanovoval se
lavinový problém	nestanovoval se
délka trvání záchr. akce	4 dny

Originál zprávy o nehodě (Otokar Štětka)

Vývoj meteorologických podmínek z Vrbatovy boudy v 7:00

Výška sněhové pokrývky je z Luční boudy v 7:00

Oficiální zpráva o nehodě v Bílém Jaru (GOPR)

O d p i s

PROTOKÓŁ

z przeprowadzonej akcji ratunkowej w wyniku zejścia lawiny w Białym Jarze w dniach od 20.III - 23.III.1968 roku.

Dnia 20.III.1968 r. o godzinie 11,15 ratownik ochotnik Grupy Sudeckiej GOPR Ob. Ryszard Jaśko powiadomił telefonicznie Centralną Stację Grupy Sudeckiej GOPR w Jeleniej Górze, z dolnej stacji Wyciągu w Karpaczu o zejściu lawiny w Białym Jarze, która zasypała wycieczkę około 20 osób. W kolejności ratownik Ryszard Jaśko powiadomił stacje ratunkowe GOPR na Małej Kopie, w schr. Samotnia, w schr. Strzecha Akademicka, w strażnicę WOP pod Śnieżką oraz pracowników w górnej stacji Wyciągu o rozmiarach katastrofy polecając ludziom z w/w miejsc udania się na lawinisko. Kierownik Wyciągu Ob. Zbigniew Pawłowski polecił uruchomić wyciąg /który w tym dniu był nieczynny ze względu na złe warunki atmosferyczne/ i po zebraniu znanych mu doświadczonych turystów łącznie z lekarzem będącym na wczasach w Karpaczu wyjechał na miejsce katastrofy. Po zorientowaniu się w rozmiarach katastrofy ratownik GOPR Ryszard Jaśko polecił Ob. inż. Tadeuszowi Osińskiemu udania się z lawiniska do dolnej stacji Wyciągu i powiadomienia władz powiatowych o zaistniałym wypadku, prosząc o pomoc w organizacji akcji ratunkowej. Grupa ratowników GOPR z Małej Kopy, z Samotni, pracownicy z górnej stacji Wyciągu oraz turyści znajdujący się na Śląskiej Drodze odtransportowali znajdujące się w rejonie lawiniska osoby ranne:

██████████ Włodzimierz	urodzony 1.02.1940r. ZSRR
Gerd ██████████	" 16.07.1945r. NRD
██████████ Helga	" 23.11.1936r. NRD
██████████ Władysław	" 27.06.1911r. Polak
██████████ Henryk	" 14.07.1907r. Polak

- do dolnej stacji Wyciągu skąd przewiezione zostały karetkami do Szpitala. Równocześnie trwała na lawinisku akcja poszukiwawcza ofiar w wyniku której grupa pracująca pod kierunkiem ratownika GOPR Waldemara Siemaszki wydobyła zwłoki :

██████████ Bolesław	urodzony 23.10.1913r. Polak
██████████ Władysław Aleksandrowicz	" 30.12.1939r. ZSRR

Po otrzymaniu telefonu od ratownika GOPR Ryszarda Jaśko Centralna Stacja GOPR w Jeleniej Górze pod kierownictwem Naczelnika - ratownika GOPR Ob. Stanisława Kieżunia przystąpiła do organizowania akcji ratunkowej o godzinie 11,15 - po zabraniu sprzętu samochodem wyprawowym

dal-

D
lak
RR

Slu-
ko

w głąb
,28

RR

koło

y

ny/
czytel
lny,

ro

68r.

z
ze

ie

o-

Polští vojáci se pokoušeli pomocí minometu uvolnit lavinu, aby stovky lidí, kteří na místě pracovali, neohrožovala další potenciální lavina.

Zpráva o lavinovém neštěstí (Vladimír Krupička)

Z p r á v a

o lavinovém neštěstí v prostoru "Bialy Jar" v pelské části K r k o n e š
20.3.1968 - 11,00 h.

- 1/ Příčiny vzniku laviny: V celé oblasti Krkonoš v posledních 7mi dnech bylo špatné počasí s vydatným sněžením a s převládajícími JZ silnými větry. V uplynulých dnech spadlo celkem 85 cm nového sněhu, který byl převážně převát na severní a SV srázy hřebení Krkonoš. V den sesuvu laviny vál opět silný JZ vítr, bylo polejše a znatelně se oteplilo. Přibližné hodnoty v 11,00 hod. 20.3.68: Teplota 0°C ve stínu, vítr JZ 30km/hod., na severní straně větrem zviřený sněh. K úplnosti ještě, že v tomto prostoru v horní části žlebu spadla 17.3.68 desková lavina z převátého upěchovaného prašanu. Za těchto podmínek došlo k převátí velkého množství sněhu do závěru žlebu v horní části a tím se samovolně, především v důsledku podstatné změny teploty uvolnily 2 laviny. První lavina, znatelně menší měla odtrh uprostřed horní části žlebu a sjela asi 400 - 500 m přímo do zúženého koryta žlebu. Svým sesuvem uhladila lavinovou dráhu a v tom okamžiku se odtrhl celý závěr žlebu v horní části, několi metrů od hrany. Tato druhá lavina dostala po uhlazeném terénu velkou rychlost, narazila do čelní haldy sněhu první laviny a ohromnou silou projela úzkým žlebem až k lesu. Současně zasáhla i výstupovou cestu v délce asi 250m, v prostoru, kde cesta prudce zahýbá k horní stanici lanovky na Malé Kopu.
- 2/ Předpokládaný průběh neštěstí: Po turistické cestě postupovalo v tuto dobu 27 osob, převážně Rusů pod vedením polského průvodce. Ve skupině, přesněji málo před ní byli Poláci a Němci, kteří chtěli odbočit doprava na chatu "Akademická střecha" /údajně 6 osob/. Tuto skupinu zasáhla první lavina pravděpodobně při přecházení lavinového žlebu doprava. Hlavní skupina pak byla stržena přímo z výstupové turistické cesty, vedoucí k horní stanici lanovky druhou, mohutnou lavinou.
- 3/ Průběh záchranných prací: Ihned po oznámení neštěstí zahajuje záchranné práce polská horská služba. V 15,45 přichází zpráva z Pece pod Sněžkou, že v Polsku spadla velká lavina a strhla s sebou velký počet lidí. V 16,30 žádají Poláci o pomoc naší HS, je vyhlášen současně poplach v Pece a ve Špindl. Mlýně a naši členové začínají na lavině pracovat od 18,00 hod. Nejprve je z laviny vyproštěno 5 osoba dopraveno do nemocnice s méně vážnými zraněními. Jeden účastník /Němec/ zraněn nebyl, ovšem momentální situací byl úplně zmaten. Do 23,00 hod. je z laviny vyproštěno celkem 10 mrtvých obětí, vesměs s těžkými úrazy. Ještě tentýž den pracuje na lavině asi 250 příslušníků vojska, 41 členů naší HS a většina členů polské HS. S naší strany je též nasazen pes Herma, který napomohl najít 4 zasypané. První den naše družstvo systematicky sondují nejpravděpodobnější místa v laviništi, psůvod se psem pak provádí předemutého pátráče po celé lavině. Tentýž den v noci a během druhého dne jsou vojskem vykopávány příčné průkopy po celé dráze laviny a naše 17 členné družstvo provádí opět sondáž. 21.3. je nalezena 1 obět. V 11,00 hod. se polská armáda pokusila odstranit dělem a minometem spousty sněhu v horní části, ovšem bezvýsledně, protože pravděpodobně došlo již k spojení sněhových vrstev nočním mrazem a zvýšenou denní teplotou. /ráno jasno, teplo, vítr/. Záchranné práce pak pokračují i 22.3., kdy je za pomoci 30 našich členů vyproštěno dalších 5 zasypaných lidí. N tento den práce naší horské služby na lavině končí.